GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ה, 2025
מספר השאלון: 34215
קובץ: תשובות סופיות

# אזרחות

## שאלון 34215: עקרונות ורשויות (מסלול גמיש)

### הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – (3×9) – 27 נקודות
פרק שני – (2×24) – 48 נקודות
פרק שלישי – (1×25) – 25 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

### בהצלחה!

# תשובות סופיות

## פרק ראשון (27 נקודות)

### שאלה 1

עיקרי החוק (1950): כל יהודי זכאי לעלות לארץ (אשרת עולה לכל יהודי שהביע את רצונו להשתקע בישראל); תחולת החוק גם על בני זוג של יהודים, ילדיהם ונכדיהם, ובני הזוג של הילדים והנכדים – גם אם הם עצמם אינם יהודים; הגדרת יהודי: מי שנולד לאם יהודייה או שהתגייר, והוא אינו בן דת אחרת. מחלוקת (אחת מאלה): האם החוק עולה בקנה אחד עם עקרון השוויון (פגיעה בשוויון ואפליית מי שאינם יהודים, לעומת זכותה של מדינת לאום לקבוע את מדיניות ההגירה שלה ולהיות מקלט ליהודים, בלי לפגוע בשוויון בין אזרחיה); "מיהו יהודי" – אילו גיורים מוכרים לעניין החוק; "סעיף הנכד" – האם לצמצם את תחולת החוק על נכדים של יהודים.

### שאלה 2

- מספר המושבים (המנדטים) שכל רשימה מקבלת בכנסת יחסי לשיעור הקולות שקיבלה בבחירות; רק רשימה שעברה את אחוז החסימה (כיום 3.25% מן הקולות הכשרים) זוכה בייצוג; כל המדינה היא אזור בחירה אחד (בחירות ארציות), ולכן הכנסת משקפת במידה רבה את מגוון העמדות בציבור.
- הבוחרים מצביעים בעד רשימת מועמדים של מפלגה (או של כמה מפלגות יחד), ולא בעד מועמד יחיד; סדר המועמדים ברשימה נקבע מראש בידי המפלגה, והבוחר אינו יכול לשנותו; המושבים שהרשימה זכתה בהם מאוישים לפי סדר המועמדים ברשימה, וחבר כנסת שפורש מוחלף במועמד הבא ברשימה.

### שאלה 3

ביקורת שמקיימת מערכת המשפט (בג"ץ) על הרשות המבצעת ועל הרשות המחוקקת; בודקת את חוקיות פעולות הרשות המבצעת ואת התאמת החוקים לחוקי היסוד; בישראל (במידה רבה מאז המהפכה החוקתית) גם באמצעות פסילת חוקים הסותרים חוקי יסוד.

### שאלה 4

דמיון (קריטריון: מקור הסמכות): בשתי העמדות מקור הסמכות במדינה הוא ציבור האזרחים – המדינה דמוקרטית, וההלכה אינה מקור סמכות מחייב (בשונה ממדינת הלכה). הבדל (קריטריון: מקום המורשת והדת בחקיקה ובמרחב הציבורי): במדינה מסורתית (מורשתית־תרבותית) המדינה נותנת ביטוי למורשת היהודית בחקיקה ובמרחב הציבורי במובן התרבותי־לאומי (לוח השנה, החגים וימי המנוחה, הסמלים, השפה), ואילו במדינה חילונית שיש בה הפרדה מלאה אין זה מתפקיד המדינה לחוקק חוקים בעלי אופי דתי, להעניק שירותי דת או להתערב בענייני דת; הדת היא עניין פרטי.

## פרק שני (48 נקודות)

### שאלה 5

הפנייה אל העם היהודי בתפוצות: קריאה ליהודי התפוצות להתלכד סביב היישוב היהודי בעלייה ובבניין, ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל (לעזור בהקמת המדינה ובבנייתה). ציטוט: "אני מברך על מהלך זה, שיסייע לתגבר את המערכת בבעלי מקצוע איכותיים, זכאֵי שבות, ערכיים וציוניים, המעוניינים לעלות לארץ ומבקשים לקשור את גורלם בגורלה של מדינת ישראל" / "הכינוס נועד לעודד כאלפיים רופאים יהודים מרחבי העולם לעלות לארץ."

### שאלה 6

אחריות מיניסטריאלית: כל שר אחראי כלפי הכנסת, הממשלה והאזרחים; לנושאים שבתחום משרדו ולפעולות סגל עובדיו, גם אם נעשו שלא בידיעתו; עליו לדווח לכנסת על פעולות משרדו, להשיב על שאילתות ועל הצעות לסדר היום ולתקן ליקויים. ציטוט: "אולם, בכל זאת, מכיוון שהטיפול בתחנות הרכבת במדינה מוטל על משרד התחבורה, השר מקבל את הטענות והוא יתפטר מתפקידו."

### שאלה 7

הגישה הכלכלית־חברתית הליברלית (ניאו־ליברלית): מדגישה את החירות הכלכלית על פני השוויון החברתי־כלכלי (סוברת שהחירות מקדמת את טובת החברה כולה ובתוכה את החלשים); הפרט אחראי לחייו / לרווחתו; דגש על יוזמה פרטית, יעילות ותחרות, שוק חופשי; מעורבות מינימלית / מצומצמת של המדינה בתחום החברתי־כלכלי – הפרטה, קיצוץ תקציבים, צמצום קצבאות, הפחתת מסים. ציטוט: "בחודשים האחרונים נכנסה לתוקף רפורמה ולפיה שמונה חברות פרטיות חדשות יהיו רשאיות גם הן לספק חשמל לכל משק בית בישראל."

## פרק שלישי (25 נקודות)

### שאלה 8

הגבלת השלטון: השלטון מחזיק באמצעים (כלכליים, אנושיים, מקורות מידע, מנגנוני אכיפה) המעניקים לו עוצמה רבה; קיימת סכנה שינצל לרעה את כוחו – יפגע בזכויות האדם והאזרח או בזכויות קבוצה; לכן הפרדת רשויות ואמצעים מוסדיים / פורמליים ולא מוסדיים / בלתי פורמליים נועדו למנוע את עריצות השלטון. ציטוט: "...ועד להקמת השלטונות הנבחרים והסדירים של המדינה בהתאם לחוקה שתיקבע על ידי האסֵפה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ־1 באוקטובר 1948 - תפעל מועצת העם כמועצת מדינה זמנית" (כוחם של מוסדות השלטון הזמניים מוגבל בזמן, עד להקמת שלטונות נבחרים – שלטון התלוי באמון הציבור ומתחלף בבחירות) /"תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין, תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות" (המדינה מתחייבת להגן על זכויות האדם – אסור לשלטון לנצל את כוחו לפגיעה בהן).

## שאלה 9

שני תפקידים (למשל): פיקוח וביקורת – מנגנון פיקוח פורמלי: הכנסת מפקחת ומבקרת את מדיניותה ואת פעולותיה של הרשות המבצעת (הממשלה); אמצעים: אופוזיציה, ועדות, אישור התקציב, וכלים פרלמנטריים כמו הצעת אי־אמון, שאילתות, הצעות לסדר היום. חקיקה – הכנסת היא הרשות המחוקקת: היא מחוקקת חוקים (חקיקה ראשית) המחייבים את כל האזרחים ואת רשויות השלטון, ויכולה להסמיך את הממשלה להתקין תקנות (חקיקת משנה). (אפשר גם: ייצוג האזרחים; רשות מכוננת.) ציטוט לפיקוח וביקורת: "עיון במאגר הדיווחים של הכנסת חושף כי משרדי ממשלה רבים אינם מחויבים לדווח לוועדות הכנסת על פעילות כלשהי." / "הדבר נועד לאפשר לח"כים ולציבור לברר אם מדיניות המשרדים מיושמת בשטח" / "מאז שבעה באוקטובר היה אפשר להיווכח בהשלכות החמורות שיש לחולשתה של הכנסת בבחינת תפקודם הלקוי של משרדי הממשלה."

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics